

CRÒNICA

La V Assemblea d'Estudis sobre el Comtat de Besalú es convocà per al mes d'agost del 1983, coincidint amb el XXVè aniversari de la constitució dels AMICS DE BESALÚ I EL SEU COMTAT, com a digna commemoració de tal efemèrides.

Per informar els possibles assembleistes es difongueren àmpliament dues successives circulars amb antelació suficient, i les publicacions periòdiques comarcals es feren ressò d'aquest esdeveniment cultural.

Uns dies abans, en moltes poblacions de la província de Girona s'exhibiren uns artístics cartells anunciadors de dita assemblea, dissenyats per l'il·lustre membre dels Amics de Besalú, Pere Llosas, en els quals unes fotografies de racons i monuments del Comtat, en un to sèpia, donaven un punt de nostàlgia i un aire d'àlbum de família a la commemoració dels XXV anys.

El dia abans de l'Assemblea, dissabte 27 d'agost, molts assembleistes es reuniren a la plaça de Sant Pere de Besalú a les 11 del matí per fer un recorregut històric per terres properes. Es visitaren la gran casa pairal El Noguer de Segueró, a Maià de Montcal, les esglésies romàniques de Santa Maria de Segueró i Santa Lúcia de Maià, i s'acabà el matí amb un dinar conjunt al poble de Lladó. A la tarda es visità el poble i el gran monestir de Santa Maria de Lladó, i finalment tots els participants visitaren la gran pairalia de Can Travé de Maià, on foren delicadament obsequiats pels seus propietaris, Srs. Capdevila.

Es tornà a Besalú, on en la sala gòtica de la Cúria Reial, seu dels "Amics de Besalú", es projectà per primera vegada una pel·lícula feta expressament per commemorar aquests XXV anys, obra de Mn. Josep Melció, en la qual es glossaven artísticament monuments i racons del comtat, i es descrivia la tasca feta durant aquests anys per l'entitat, tant en activitats de restauració i consolidació com de tipus cultural.

Al matí del dia següent, diumenge 28, començà l'assemblea pròpiament dita. S'aplegaren en la dita sala gòtica de la Cúria Reial prop de 150 assembleistes vinguts de tot Catalunya i de França.

Es constituí una presidència formada pel Sr. Josep M^a. de Solà-Morales, President dels Amics de Besalú, el Sr. Marquès de Vallgornera, President de la Comissió organitzadora de l'Assemblea, el Sr. Jaume Butinyà, President del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, el Dr. Manuel Grau i Montserrat, i la Sra. Sara Cunchillos, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Obrí l'acte el Sr. Solà-Morales amb unes paraules de salutació a tots els presents. A continuació presentà el volum de les actes de la IV Assemblea, celebrada a Camprodon el 1980, dedicat al Marquès de Vallgornera, inspirador de dites assemblees d'estudis. En aquest volum hi figura el seu retrat dibuixat pel Sr. Vilà-Moncau, el qual féu lliurament a dit senyor del dibuix original adequadament emmarcat.

Seguidament, llegiren les respectives ponències la Sra. Aurora Martín, cap del servei d'excavacions arqueològiques de la Diputació de Girona, sobre la riquesa arqueològica del comtat, el Sr. Lluís To i Figueras, professor ajudant de la Universitat de Barcelona sobre les publicacions i fonts històriques sobre el comtat, i el Sr. Joan Albert i Adell, arquitecte del Servei del Patrimoni Artístic de la Generalitat de Catalunya, sobre la riquesa monumental de la vila de Besalú.

A les tres ponències seguiren sengles col·loquis que completaren l'ampla visió dels temes feta pels ponents.

A continuació els assembleistes s'aplegaren en un dinar de germanor en el veí restaurant Cúria Reial.

En el curs del dinar, la poetessa Montserrat Vayreda i Trullol llegí una poesia que dedicava a la Sra. Montserrat del Pozo "que tant ha enaltit el poble de Besalú", va dir, com a ànima i secretària dels "Amics de Besalú" durant aquests XXV anys, i que deia així:

*Besalú és la pedra que un dia
ungí els temples que hi resten ancorats,
Sant Vicenç, vencedor de l'agonia,
Sant Pere, seu dels frares i els abats.*

*Si Sant Julià la portalada obria
pas als miseriosos i nafrats,
capella del castell, Santa Maria
alçava el front sobre la mar dels blats.*

*El pont vell tensa, altiu, les vuit arcades
i carrers empedrats, places porxades,
en la pedra mantenen l'urc comtal.*

*Besalú és el resort i la memòria,
del passat sebollit i de la història
escrita en un retaule medieval.*

Dita poesia, que fou molt elogiada, acuradament impresa, fou distribuïda a tots els assistents al dinar.

A l'hora de les postres, el Sr. Francesc Grabolosa, secretari dels "Amics de Santa Pau", féu lliurament al Sr. Solà-Morales d'un artístic pergami, encarregat i signat pels presidents de totes les delegacions dels Amics de Besalú, com a símbol d'admiració i respecte per la seva dilatada i fecunda presidència.

El President de la Diputació de Girona, Sr. Arcadi Calzada, oferí a continuació a la Sra. Montserrat del Pozo una placa de plata com un reconeixement que feia dita corporació dels molts mèrits contrets en la seva tasca com a secretària dels Amics de Besalú.

A l'hora del cafè, el Marquès de Vallgornera féu el seu tradicional parlament de resum i d'acció de gràcies, amb les següents paraules:

"Distingides autoritats, senyores i senyors, assembleistes tots; amis venus de l'autre coté des Pyrennées:

Quan ens vàrem començar a reunir per anar pensant què podríem fer per commemorar amb certa dignitat els XXV anys dels "Amics de Besalú i el seu comtat", un dels nostres, que sempre toca molt de peus a terra, digué: "Vint-i-cinc anys de la

Presidència de la sessió acadèmica durant la lectura de la ponència d'arqueologia de l'Aurora Martín.

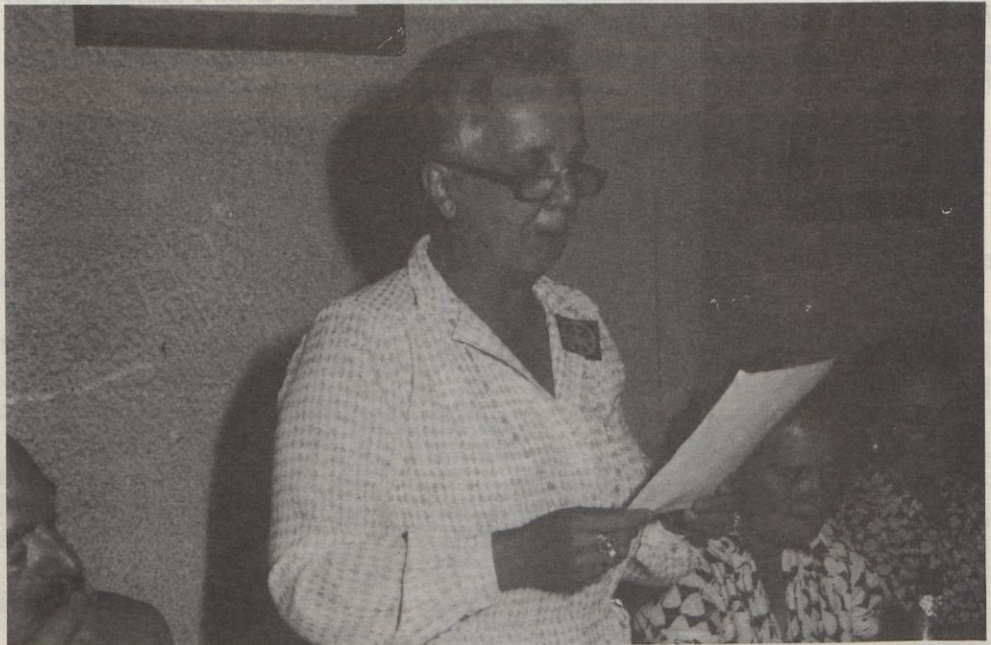
D'esquerra a dreta: Na Sara Cunchillos, En Manuel Grau i Monserrat, En Josep M^a. de Solà-Morales, President dels Amics de Besalú, Sr. Marquès de Vallgornera, President de les Assemblees d'Estudis sobre el comtat de Besalú, i En Jaume Butinyà, President del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.

L'artista Joan Vilà-Moncau, lliurant al President de les Assemblees d'Estudis el seu retrat, per ell realitzat. La seva reproducció encapçala el volum de les Actes de la IV Assemblea, que li ha estat dedicat.

Aspecte de la sala gòtica del Palau de la Cúria Reial, seu dels Amics de Besalú, durant la sessió acadèmica.

La poetessa empordanesa Na Montserrat Vayreda, llegint la poesia que va escriure expressament per a aquesta assemblea commemorativa dels XXV anys d'Amics de Besalú, i que dedicà a la Sra. Montserrat del Pozo, secretària de l'entitat des de la seva fundació.

vida d'una entitat no són gran cosa, no hi ha motiu per enorgullir-nos massa, ni per fer ostentacions”.

Però jo crec fermament que si bé això és ben cert, tot té més mèrit quan es pensa que des del començament la tasca ha estat feta per les mateixes persones.

I així doncs, jo ja no sé ben bé si estem simplement celebrant la nostra cinquena assemblea d'Estudis que ens serveix com a única commemoració d'aquella efemèrides, o bé estem fent, amb aquest dinar, un modest i massa petit homenatge al senyor Josep M^a. de Solà-Morales, membre fundador i prudent i fecund president durant els darrers tretze anys, i a la senyora Montserrat del Pozo, infatigable i creativa secretària de l'entitat.

Homenatge-noces d'argent-assemblea coincideixen en la diada, en l'àpat d'avui. Potser mai no s'havia vist una cosa semblant.

No són pràctics els indivisos; assignem a l'homenatge la part principal del dinar; a les noces el corresponent i simbòlic pastís; com assembleistes quedem-nos amb el cafè, alcohol i tabac, els tres dolços verins que tant han fet progressar a la humanitat en els darrers segles; amb raó l'home de Cromagnon pensava tan poc, perquè els desconeixia.

I després del dinar, que se'n va en calories i fum, què més?

Per a la Montse Pozo, el bell sonet sobre Besalú que li ha dedicat Montserrat Vayreda; si us l'emmarqueu i el poseu a la vostra cambra, podreu tenir la Montse Pozo vetllant els vostres somnis.

A En Josep M^a. de Solà-Morales oferim-li el nostre tribut d'afecte per haver-li arribat, fa pocs mesos, el nomenament, ben merescut, d'Acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de Bones lletres de Barcelona.

Pel que fa als XXV anys, i tot el que en aquest temps han fet els amics, una llarga crònica en donarà fe, encapçalant el volum de les Actes d'aquesta assemblea d'avui.

Les meves properes i potser indigestibles paraules, doncs, es referiran exclusivament a l'assemblea.

Vàrem fer, el 1968, la primera en aquest mateix lloc de Besalú; el 1973 la vam fer a Olot; el 1976 a Banyoles; el 1980 a Camprodon, i ara tornem a la casa pairal, on vàrem néixer. Com dirien els barcelonins, “roda el món i torna al Born”.

Penso que serà difícil tornar a començar el cicle.

No queden en el comtat ciutats o llocs nous importants on poder fer noves assemblees amb la confortabilitat amb què ens agrada fer-les.

Els pocs que n'hem hagut de portar el pes principal, ens hem anat fent grans, i no sabem si trobarem substituïts.

Ens vàrem estrenar en un temps i en un món ben diferent; ara formem part d'una altra galàxia.

Avui hi ha una estructura per fer cultura molt jerarquitzada, de realització, control i super-control, molt ben dotada econòmicament.

Els amateurs romàntics i ingenus, que ens paguem la gasolina de la nostra butxaca, som una espècie a extingir.

Som uns endemismes zoològics, uns relictos, que potser calgui protegir, com en la botànica la flor “edelweis” (encara que no tenim la seva perfecció); podem encara

servir per fer riure en les postres d'un dinar, però penso que no se'ns pot exigir gaire més.

Durant els quinze anys que portem fent assemblees, hem anat deixant pel camí il·lustres personalitats que ens havien acompanyat en llocs presidencials, i homes com en Miquel Oliva, el Dr. Pericot, Santiago Sobrequés, el Dr. Eduard Junyent... Des de la darrera de Camprodon hem perdut la companyia del P. Garganta, del Dr. Antoni Ma. Aragó, d'En Lluís Batlle i Prats, d'En Josep Ma. Madurell i Marimon, assistents assidus o autors de destacades comunicacions. A tots ells el nostre pietós record.

Seguint l'estil del temps, potser podríem definir una nova malaltia: "la síndrome de l'assembleista".

No ens estranyi doncs, que si jo pogués i hagués d'escollir un epitafi, potser preferiria el següent: "era de bona fusta; va viure més que les seves assemblees".

Durant aquests quinze anys hem tingut la sort d'anar recorrent quasi tot el comtat, de conèixer-lo millor. Hem pogut establir contactes de col·laboració amb els grups d'estudiosos de Banyoles i de Camprodon, amb el C.I.T. d'Olot, que penso que ens han enriquit.

Hem provocat la redacció i publicació de més de 150 treballs d'investigació sobre el comtat, sense comptar els que veuran la llum en les actes de l'assemblea d'avui.

Penso que hem ajudat que nous investigadors joves s'animesin a presentar-se a les nostres assemblees, a donar pública fe dels seus treballs i així ajudar que la investigació no romanguí amagada o menyspreada.

Hem establert llaços força profunds amb erudits de l'altra banda dels Pirineus; creiem que aquestes noves amistats ens han eixamplat els horitzons.

En l'assemblea d'avui hem intentat de fer un resum de com es troba la riquesa arqueològica i monumental en el nostre Comtat, donant peu a una veritable projecció del futur.

Hem volgut sempre fer les coses de la millor manera possible. Hem intentat crear un estil, una imatge publicitària dels "Amics de Besalú", amb impresos de tota mena, amb els cartells anunciadors de totes les Assemblees, obra del nostre benvolgut soci Pere Llosas, sempre atraients, sempre diferents.

Hem intentat introduir la bonhomia i l'humor en els nostres actes, en els nostres àpats.

Llegia fa pocs dies fragments del GLOSSARI del nostre Eugeni d'Ors. Sense adonar-nos-en, perquè ho hem fet inconscientment, crec que hem estat una mica "d'orsians", en seguir les seves recomanacions.

Com quan escrivia, el 1920, "cal que romanguem fidels a l'ideal de l'obra ben feta. Sense aquest, sucumbiria la civilització".

O quan escrivia, el 1908, "lo que més aviat distingeix l'home civilitzat del barbre, és la facultat que aquell té de bromejar amb lleugeresa sobre coses que, en definitiva, se pren molt i molt per lo seriós".

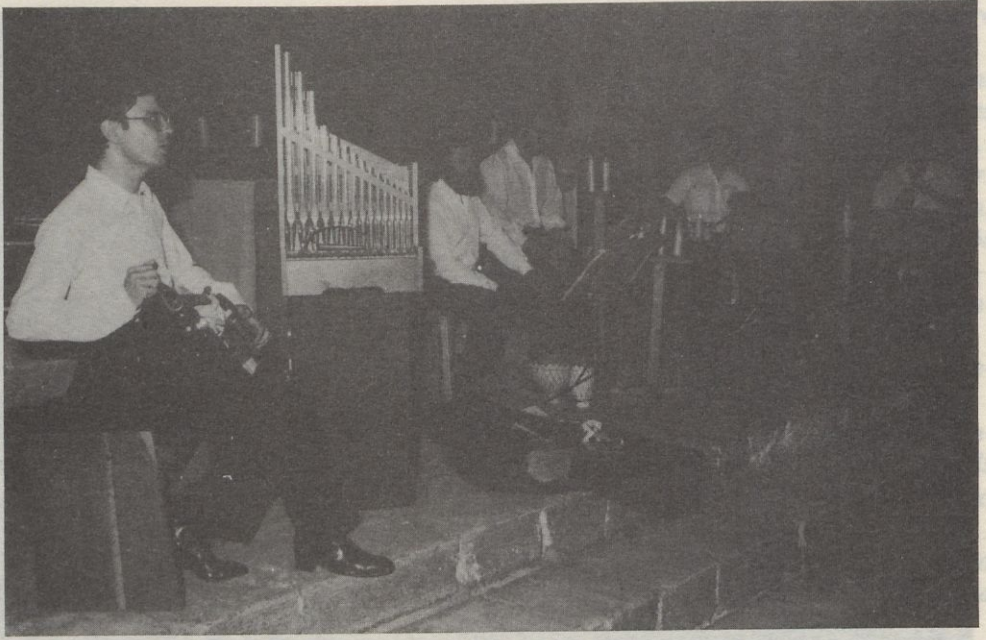
Hem anat dient poesies en els dinars de les nostres assemblees, al·lusives als indrets que hem anat visitant, perquè ens sembla que l'art poètic és una forma subtil de dir, en imatges i breument, allò que l'esperit veu, comprèn i sent, però que la

Lliurament per part d'En Francesc Grabulosa al Sr. Solà-Morales del Diploma ofert per totes les Delegacions dels Amics de Besalú.

Na Montserrat del Pozo agraïnt al Sr. Arcadi Calzada, President de la Diputació Provincial de Girona, la placa de plata que aquesta corporació li oferí.

El grup vocal i instrumental TURBA MUSICI durant el seu concert celebrat com a acte de clausura de l'Assemblea, a l'església de Sant Pere de Besalú.

Recepció oferta a tots els assembleistes a la senyorial casa Pozo-Ferrer.

paraula no sap expressar amb la intensitat i simplicitat amb què ho fa la sensibilitat màgica del poeta.

I per no trencar el bon costum, donat que ja ho hem visitat tot, potser podríem referir-nos a un dels llocs més màgics i corprenedors que hem vist en els nostres quinze anys de pelegrinació en la veu d'un dels més desconeguts però més atractius poetes catalans, Mn. Pere Ribot, la intensitat dramàtica i força expressiva del qual no té potser parió en la literatura catalana, quan diu, referint-se al Crist Magestat de Beget:

*“Quin flaire que dónes de bac del Pirineu,
en el cor de la talla perfecta que perdura
amb baf de terra humida, de mel boscana i llet
dins el temple romànic amb la pedra
eterna com el cel i dura com la fe.*

*D'aquesta fondalada de llebres i senglars
vetlles el ritme auster de l'home i el seu pas;
per l'honor del teu pare que sigui aquest indret
el teu reialme i tota la força de Beget.*

*Que si mai t'oblidessim d'aquesta vall salvatge i tendra
que s'eixuguin el Ter, Fresser i Ritort
i ens estripi la carn l'urpada de la mort”.*

Hem d'acabar ja amb un breu capítol de remerciaments, en nom propi i de tots els que han col·laborat en l'organització.

A les digníssimes autoritats que ens han volgut honorar amb llur assistència, la benèvola ajuda i col·laboració dels quals envers la tasca dels AMICS hem sentit de prop durant aquests XXV anys.

A la senyora Montserrat Vayreda, il·lustre poetessa, a qui tenim el goig de tenir entre nosaltres, que ha tingut la gentilesa d'escriure aquesta remarcable poesia expressament per a la diada d'avui.

Als distingits ponents que han tingut l'amabilitat d'adoctrinar-nos amb llurs lluminoses exposicions, per l'atenció que això suposa per a nosaltres i per l'esforç i dedicació que hi han posat.

A tots els que han intervingut en el col·loqui per treure el màxim profit de la sessió.

A l'artista Joan Vilà-Moncau, que ens ha fet el dibuix de la medalla i del diploma commemoratiu dels XXV anys.

A tots els assembleistes d'avui i de les anteriors assemblees, sense l'escalfor dels quals no hauríem pogut anar-les celebrant.

Desitjo, amics tots, que gardeu un bon record del dia d'avui i de les anteriors ocasions que ens hem reunit, que mirarem, potser, amb una mica d'enyorança.

Perquè, com diu el protagonista de la pel·lícula “Bearn”: “no hi ha més paradisos que els perduts”.

El Sr. Arcadi Calzada clogué l'acte del dinar amb unes breus paraules de salutació a tots, d'admiració i respecte per la tasca feta durant tants anys pels membres dels “Amics de Besalú”, i fent constar la seva opinió, que, contradint el que s'ha-

via dit en el discurs pocs minuts abans, la iniciativa particular era important i necessària, i havia de continuar.

A mitja tarda, els assembleistes s'aplegaren a l'església de Sant Pere per escoltar un concert de música del renaixement i barroca a càrrec del grup Turba Musici, de Terrassa, a base de veus acompanyades per instruments antics, concert que va complaure extraordinàriament, tant als assembleistes com al poble de Besalú, que pogué concórrer lliurement a l'acte musical.

Com a cloenda de l'erudita i atapeïda diada, els assembleistes i autoritats assistents foren delicadament obsequiats en una recepció oferta en la senyorial casa besalunenca Pozo-Ferrer pels seus propietaris.

Diguem finalment que els assembleistes que ho havien demanat amb antelació pogueren endur-se una artística medalla de bronze commemorativa dels XXV anys, fosa a Can Barberí d'Olot, dibuixada pel Sr. Vilà-Moncau i esculpida pel Sr. Ferrés. També es vengueren, durant la diada, llibres sobre Besalú i el comtat, i publicacions diverses dels Amics de Besalú.